

A hetedik nap

A pihenés napja. Szinte azt mondhatnánk, hogy ezt a „szociálpolitikai jótéteményt” Isten hagyományozta ránk, miután az embert is megteremtette. „Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot, mert azon megpihent egész teremtő munkája után.” (A *Teremtés könyve* 2,3) Mi, emberek is, hatnapi munkálkodás után, vallási előírásokból eredően (legalábbis a világ egy részén) sok évszázad óta pihenésnek szentelhetjük a hetediket.

Eredetileg ez nem annyira lehetőség volt számunkra, mint inkább kötelesség. A *Kivonulás könyvében* (35,1-2) olvashatjuk: „Mózes összegyűjtötte Izrael fiainak egész közösségét, és így szólt hozzájuk: «Az Úr meghagyta, hogy ezt tegyük: hat napon át dolgozhatunk, a hetedik nap azonban legyen szent, legyen ünnepnap, a teljes nyugalom napja, legyen az Úrnak szentelve.»” Mózes még hozzáteszi: „Aki ezen a napon dolgozik, halállal kell büntetni.” Ez a törvény valójában azt írta elő, hogy ne a pihenésnek, hanem – a munka szüneteltetése által nyert lehetőségekkel élve, ünnepként – Istennek szenteljen az ember minden hetedik napot.

A világ elvilágiasodása (szekularizációja) óta ez a nap többé-kevésbé elveszítette ünnepi jellegét, és mindinkább a pihenést, a lazítást, az idegenergiáknak az újratermelését igyekszik szolgálni, hogy az ember friss erővel kezdhesse a következő heti robotot.

Valójában nem is tudunk igazán ünnepelni már. Az ünnep némi emelkedettséget, kissé szertartásos magatartást, szimbolikus gesztusokat igényel, a „modern kor” racionális szelleme azonban mindezt mesterkéltnek tartja, s hogy ne kelljen nevetségesnek éreznünk magunkat, inkább megmaradunk a lapos hétköznapok lelki szintjein. Amikor néha mégis ünnepnek mondjuk a hetedik napot, általában a pihenés maga képezi számunkra az ünnep lényegét. A feszültségektől szabadulni kívánva „kikapcsolódni” akarunk. Ehhez nem túlságosan válogatva használjuk fel a kéznél levő lehetőségeket; így válunk például a tévé agytompító vagy éppenséggel agy mosó műsorainak is hálás közönségévé.

Más esetben minden napunk a teljesítmény vagy legalábbis a valamit csinálás jegyében telik, és pihenőnapjainkat is derekas munkával töltjük. A házon belüli és körüli feladatok erre különösen bőséges alkalmat adnak, hiszen ezek a teendők nem olyan természetűek, hogy valamikor is befejezhetőek lennének.

Az előbbieken említett két magatartást elegyíteni is lehet. Ezt a heti két napra kiterjedő pihenőidő teszi igazán lehetővé: például a hatodik napon főleg pihenünk, és a hetediken végezzük a házimunkát. Vagy fordítva. Biztosan mindegy, vélhetjük, hiszen a hétvége gyakorlati szempontból két egyenértékű nappól áll.

Közben talán kétségünk sincs a felől, hogy a magunk részéről minden lehetőt megtettünk a szabad időnk értékesítésére. Pedig esetleg csak ott fülledtünk moccsatlan lélekkel a mindennapok kigőzöléseiben. Testünk frissebb lett, elménk pihentebb, de mozdítottuk-e a kisujjunkat, hogy lelkünk feltöltekezve megújulhasson, és így eséllyel álljon ellent a világ őt, lényünk lényegét rombolni kívánó indulatainak? Pedig ami igazán erőt ad számunkra, az nem a test kényelme, nem a szellem élvezete, hanem a lélek öröme. Ezt pedig a valódi ünnep élménye nyújtja.

Nem véletlen és nem önkényes elvárás Istennek az a kívánsága, hogy ünnepként éljük meg a hetedik napot. A munkától való tartózkodás nem öncél, lényege nem a test pihentetése, hanem egy olyan állapot lehetővé tétele, megidézése, melyben hétköznapi problémáinkon és hétköznapi önmagunkon felül tudunk emelkedni, melyben gondolataink, érzéseink túl tudnak szállni a közvetlenül érzékelhetőn. Mert a mindennapokból kiemelhető igazi ünnep *a lélek rendkívüli állapota*. Csak ez képes megújítani bennünket. Létrejöttét nemcsak a létfenntartást biztosító tevékenység akadályozza, hanem az ünnepnap kizárólag pihenést kereső, lelki restségből eredő elsivárosítása is.

De mi köze ennek Istenhez? – kérdezheti bárki. – Miért kívánja, szinte követeli, hogy neki szenteljük ezt az ünnepet? Miért okozna számunkra örömet az, ha mindent – a megszokotton való felülemelkedést is – hozzá kapcsolunk?

Ha erőnket latba vetve, hamisság nélkül végiggondoljuk, rájövünk: azért, mert nélküle a magunk (akár képzelt, akár valós) értékeibe, ezért önnön emberi gőgünkbe „emelkedhetünk” csupán. Mert az Ő arcmását viseli lényünk Tőle kapott lényege, igaz örömeink székhelye, amelynek ösztökélésére – ha az igényt egyszer megízleli – az ember a kétségbeesésig tudja keresni legnemesebb önmagát. Valójában Isten az, akit ilyenkor keresünk, s e keresés igényét Istenhez tartozásunk érzésének első élménye ébreszti fel. Isten azáltal is segít nekünk rátalálni erre az élményre és eligazodni a keresés útjain, hogy elvárja tőlünk a heti egy ünnepnap megtartását, amikor nem kizárólag a világ dolgaival, hanem mindenekelőtt a Hozzá fűződő viszonyunkkal foglalkozunk, ami alapvetően meghatározza minden más viszonyulásunkat.

Az ünnep elvetélésével csökkentjük annak lehetőségét, hogy felülemelkedés révén kívülről is szemügyre tudjuk venni magunkat. Mintha önmagunk előtt is homályba szeretnénk borítani a tényt, hogy előbb-utóbb mindnyájan meghalunk. Mintha el akarnánk feledni: egész életünk valójában lelkünk megmértetése, és az Istenhez vezető utat kell végigjárunk ahhoz, hogy amikor eljön az idő, „állhassunk csendesen” (a „Hinni taníts” kezdetű református zsoltár szavai) Jézus ítélő tekintete előtt. Ezzel a kishitű elzárkózással Isten nekünk szánt, számunkra nélkülözhetetlen segítségét is elvetni igyekezzünk.

Ahhoz, hogy a segítség hatékony legyen, elébe kell mennünk, fel kell készülnünk arra, fogni tudjuk Isten üzeneteit; nyitottnak kell lennünk a ránk sugárzó kegyelemre. Lelkünk az Istennel való párbeszédben: az imában képes megnyílni. Különösen, ha Isten házában: a templomban imádkozunk. A vasárnap ünnepéhez ezért minden keresztény számára nélkülözhetetlenül hozzátartozik az istentiszteleten való jelenlét.

Jézus azt mondta: „Ahol (...) ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük.” (Máté, 18,20) Ez azt jelenti, hogy a mindig és mindenütt velünk lévő Istennel legkönnyebben a templomi gyülekezetben találkozhatunk. Ez a katolikusok számára minden bizonnyal mélyebb élmény lehet, mert náluk a vasárnapi összejövetel nem az ének, az ima, az elmélyedés lehetőségét adja csupán, hanem Krisztusnak az oltáron bemutatott áldozatában való részvételét is.

Ugyancsak Jézus tanításából tudjuk, hogy Isten segítsége nélkül nem üdvözülhetünk. A vasárnapi istentisztelet indokolatlan elmulasztása Isten nekünk felajánlott segítségének a visszautasítását, lelkünk életének semmibe vételét jelenti, ezért nagy bűn. Aki így jár el, nem is tudhatja, mennyi szép örömtől fosztja meg magát élete során.

Akinek családja van, nemcsak a maga lelke ellen vét, ha élete Istenhez való viszonyában, így az imában és a vasárnap megünneplésében nem válik a vele élők számára példaértékűvé. Senki és semmi nem ment fel bennünket ezen felelősség alól. Gyermekünk – hiába igyekeznek a lázadás korában szinte mindent elvetni, ami szüleiktől ered – saját személyiségük, önálló értékrendjük alakításakor mégis nagyrészt a tőlünk kapott anyagból építkeznek. Restségünkkel, felszínességünkkel megfoszthatjuk őket attól a lehetőségtől, hogy Istent kereső és Istenre találó emberek legyenek.

Akár számolunk tehát vele, akár nem, utódaink bőven öröklik ostobaságainkat és vétkeinket. Hetedíziglen.

2000. december